

SNÍŽENÍ HRANICE TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI

Návrh ČSSD

ČSSD chce po volbách prosazovat změnu trestního zákona, aby pachatelé nejzávažnějších násilných trestních činů nebyli omezeni věkovou hranicí 15 let a aby na základě posudků psychologů trestní odpovědnost případně stanovil soud.

„Chtěl bych s odborníky diskutovat na téma, abychom pro trestné činy vraždy a trestné činy se závažnými následky určili speciální postup, kdy by nebyl stanoven konkrétní věk trestné odpovědnosti, ale soud by musel zhodnotit na základě psychologických posudků, zda pachatelé byli schopni ovládat a posoudit následky svého jednání,“ uvedl poslanec ČSSD Jeroným Tejc.

Podle Tejce lze diskutovat o hranici 12 až 14 let, kdy by soud mohl individuálně rozhodovat, zda byl pachatel schopen posoudit následky svého jednání. „Hranici dnes uměle stanovujeme na 15 let pro všechny trestné činy. Myslím si, že je k diskusi, zda pro nejzávažnější trestné činy ji neposunout,“ upřesnil Tejc.

Poslanec doplnil, že by měla být zaručena ochrana společnosti alespoň v tom smyslu, aby pachatelé neodcházeli po čtyřech letech s čistým rejstříkem.

Návrh ODS

Exministr spravedlnosti Jiří Pospíšil z ODS označil návrh sociální demokracie za populismus.

„My máme připravené něco jiného. Pokud se takový výjimečný případ objeví a velmi mladý pachatel spáchá třeba sexuálně motivovanou vraždu, měla by mu být uložena ochranná léčba. To by znamenalo, že by už napořád zůstal pod kontrolou státu,“ řekl Pospíšil iDNES.cz. S odstraněním hranice trestní odpovědnosti nesouhlasí. „To je v anglosaském právu. Jsem přesvědčen, že i pro pachatele trestných činů má platit princip určité právní jistoty, takže věková hranice trestní odpovědnosti by měla být jasně daná,“ uvedl Pospíšil.

Hranice trestní odpovědnosti v zemích EU

Stát	Věk
Skotsko	8
Anglie a Wales	10
Kypr	10
Malta	10
Irsko	12
Nizozemsko	12
Severní Irsko	12
Francie	13
Polsko	13
Řecko	13
Bulharsko	14
Estonsko	14
Itálie	14
Litva	14
Lotyšsko	14
Maďarsko	14
Německo	14
Rakousko	14
Rumunsko	14
Slovensko	14
Slovinsko	14
Česká republika	15
Dánsko	15
Finsko	15
Norsko	15
Švédsko	15
Portugalsko	16
Španělsko	16 (v Katalánsku 14)
Belgie	18
Lucembursko	18

ENÍ HRANICE TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI

Dlouhodobá antropometrická měření ukazují, že mladá populace dnes dříve dospívá, je vyšší a těžší, urychluje se také psychický vývoj. Zvyšuje se počet dětí, jež jsou pro páčání trestné činnosti zneužívány neodpovědnými dospělými jedinci, někdy dokonce rodiči.

Kriminologické výzkumy jasně prokazují, že čím je delikvent mladší a spáchaný trestný čin závažnější, tím je také nebezpečí recidivy větší.

Zahraniční studie jednoznačně ukázaly, že pomoc mladému delikventovi musí být včasná a komplexní, včetně možnosti udělit přiměřený a vhodný trest (i ztráty svobody ve zvláštním vězení).

Věková hranice patnácti let není vůbec exaktně biologická, ale uměle vytvořená a při vyspělosti dnešních "náctiletých" postrádá smysl.

V českých zemích bývala v minulosti řadu let trestní odpovědnost stanovena na 14 let věku. Tato věková hranice pro možnost stíhat mladistvého pachatele byla zavedena již v roce 1852 rakouským trestním zákonem. Právní úpravu z doby Rakousko-Uherska převzal po roce 1918 i nově vzniklý československý stát. V roce 1950 byla hranice trestní odpovědnosti posunuta na 15 let věku a toto ustanovení zůstalo i v trestním zákoně z roku 1961.

Proti

Od roku 1997 u mladistvých a od roku 2000 u dětí mladších 15 let lze sledovat dlouhodobý a poměrně výrazný pokles registrovaných provinění a činů jinak trestných. Obdobný vývoj je patrný u počtů stíhaných mladistvých a dětí mladších 15 let, projednávaných pro činy jinak trestné.

Patrný je rovněž pokles podílu provinění a činů jinak trestných spáchaných mládeží na celkovém počtu objasněných trestných činů. V letech 2006 a 2007 je sice možné sledovat velmi mírný nárůst počtu stíhaných mladistvých, který však nijak dramaticky nemění výše popsaný celkově příznivý vývoj registrované kriminality mládeže za posledních osm až deset let.

Obecně jsou sankce spojené s výrazným zásahem do osobní svobody mladistvých pachatelů, to jest nepodmíněné tresty odnětí svobody, ukládány méně často, než tomu bylo dříve, a jejich význam se tak stále snižuje. Oproti tomu se průběžně zvyšuje – i na úkor prostého podmíněného odsouzení – podíl obecně prospěšných prací, což je relativně nová sankce zakotvená do trestního

zákona v roce 1995.

Naopak podíl uložených podmíněných odsouzení s dohledem sice narůstá méně výrazně, ale rovněž vytrvale. Roste i počet případů, kdy je upuštěno od potrestání, a to nepodmíněně i podmíněně. V posledně uvedených případech je pak zpravidla uloženo některé z výchovných opatření, kupříkladu výchovná povinnost nebo probační program ve formě sociálně-psychologického výcviku, antiagresivního tréninku.

Uvedené alternativy k tradičnímu, nedostatečně účinnému trestání výrazně rozšířil a obohatil výše zákon o soudnictví ve věcech mládeže, který je umožnil v omezeném rozsahu ukládat i delikventním, avšak trestně dosud neodpovědným dětem, a tak fakticky prolomil hranici jejich "sankční nedotknutelnosti". Tato norma dokonce ani nestanovuje dolní hranici pro uložení (výchovného) opatření za čin, který by byl jinak (po dovršení 15 let) činem trestným, tzn. že je lze uložit – při splnění dalších zákonných podmínek – třeba i šestiletému dítěti za odcizení kamarádova jízdního kola nebo počítačové hry.

Umístění dospívajících do vězeňských ústavů s nepřírozenou atmosférou je v mnoha ohledech značně riskantní (rozšířená šikana, často okolnostmi vynucená homosexualita, utvrzování v nesoběstačnosti, zpřetrhání či minimálně vážné ohrožení existujících osobních vazeb a emocionálních pout apod.).

„Zdaleka nelze hovořit o tom, že by děti byly dnes zralejší a odpovědnější a že by se v tomto smyslu jejich vývoj zrychlil,“ odporuje zastáncům snížení hranice dětský psycholog Jaroslav Šturma. *„Děti mají určitě více zážitků a zkušeností všeho druhu, zároveň se však zvyšuje rozpor mezi vyspíváním jednotlivých složek osobnosti mladého člověka. Urychluje se vývoj fyzický a snad i vývoj sexuální, krok s ním ale nadržuje schopnost tyto funkce a možnosti řídit a odpovědně ovládat.“*

Česká republika by neměla zbytečně měnit své trestněprávní předpisy, natož je pak ve vztahu k delikventní mládeži zpříšňovat. Zato by více pozornosti měla věnovat proškolení pracovníků působících takzvaně v první linii, především policistů, pedagogů a sociálních pracovníků, aby znali možnosti, které jim existující právní úprava nabízí, a v rámci svých kompetencí je dokázali ve prospěch mladistvých a jejich nápravy plně využívat.

Zdroje: novinky.cz, idnes.cz, ceskenoviny.cz, rodina.cz, rozhlas.cz